

STORTINGET

Representantforslag 70 S

(2022–2023)

fra stortingsrepresentantene Kirsti Bergstø, Grete Wold, Ingrid Fiskaa,
Andreas Sjalg Unneland og Marian Hussein

Dokument 8:70 S (2022–2023)

**Representantforslag fra stortingsrepresentantene
Kirsti Bergstø, Grete Wold, Ingrid Fiskaa, Andreas
Sjalg Unneland og Marian Hussein om en tillits-
reform i Arbeidstilsynet**

Til Stortinget

Bakgrunn

Et organisert arbeidsliv med sterke fagforeninger, faglige rettigheter og tariffavtaler er avgjørende for å utjevne maktforholdene i arbeidslivet og hindre utnytting av arbeidsfolk. Stadig flere bransjer opplever arbeidslivskriminalitet, og derfor er det nødvendig å styrke arbeidet mot arbeidslivskriminalitet og tvangsarbeid. Arbeidstilsynet er en sentral etat for å avdekke og bekjempe arbeidslivskriminalitet i Norge. For å bekjempe arbeidslivskriminalitet er det derfor viktig at Arbeidstilsynet har en best mulig organisering for å følge opp arbeidet, tilstrekkelige hjemler og nok inspektører til å gjøre jobben.

Tillitsreform i Arbeidstilsynet

Allerede i 2018 advarte hovedtillitsvalgt i NTL Arbeidstilsynet mot ABE-reformens negative konsekvenser for norsk arbeidsliv og hvordan Arbeidstilsynet ikke tålte flere kutt gjennom reformen. Ifølge tillitsvalgte førte kuttene til at etaten måtte nedprioritere viktige oppgaver, som for eksempel å forebygge ulykker, sykdom og uførhet. Arbeidstilsynet har de siste årene fått flere oppgaver og større ansvar, men er samtidig blitt presset på tid, penger og folk.

Samtidig som kutt gjennom ABE-reformen må erstattes av økte ressurser, må tilsynet styres i tråd med målet om tillit og økt medbestemmelse for å kunne bruke ressursene effektivt. Stram målstyring og bestiller-utfører-modeller står i skarp kontrast til et slikt mål. Økt tillit vil fremme, mens økt grad av måling og kontroll av de ansatte vil hemme, Arbeidstilsynets samfunnsoppdrag.

Framfor systemer som kontrollerer de ansatte, slik som antall vedtak, bør oppmerksomheten heller rettes mot at samfunnsoppdraget til Arbeidstilsynet løses på en god måte. I dag ser man imidlertid at det altfor ofte rapporteres på en lang rekke detaljer i offentlig sektor, ofte pålagt av forskjellige styringsnivåer. Det ender med at det som måles, blir det viktige, i stedet for at det viktige måles.

Arbeidet med en tillitsreform i Arbeidstilsynet må bygge på respekt for faglige vurderinger, aktiv medbestemmelse for de ansatte, tilstedeværende lederskap og kvalitativ gjennomgang av resultat. Medbestemmelsesordninger er et sentralt verktøy for å sikre samarbeid mellom ledelse og ansatte og bidrar til at ansattes kompetanse legges til grunn i styring og organisering av arbeid. Derfor foreslås det å erstatte ABE-reformen med en tillitsreform i Arbeidstilsynet.

Hjemler for tilsyn

Arbeidstilsynet kan etter arbeidsmiljøloven § 18-5 kreve at virksomheter som er underlagt tilsyn, fremlegger opplysninger for Arbeidstilsynet. Å anmode om fremleggelse er ikke tilstrekkelig når tilsynsobjektene kan tilbakeholde informasjon. Fremleggelse av fiktiv dokumentasjon er en av Arbeidstilsynets største utfordringer. Arbeidstilsynet mangler hjemmel for å beslag-

legge dokumenter i forbindelse med tilsyn. Videre har Arbeidstilsynet et behov for å kontrollere de opplysninger som fremlegges av virksomheter underlagt tilsyn, gjennom innhenting av opplysninger fra tredjepart. Arbeidstilsynet har ikke hjemmel til slik innhenting av informasjon, noe som gjør det krevende å ettergå fremlagt dokumentasjon eller sannsynliggjøre brudd der virksomheten ikke fremlegger noe informasjon.

Arbeidstilsynet kan etter arbeidsmiljøloven § 18-8 stanse arbeid ved overhengende fare for liv og helse samt bruke stans som pressmiddel for å få påleggene gjennomført. Dersom virksomheten bryter pålegg om stans, kan Arbeidstilsynet gi overtredelsesgebyr. Gebyret vil utstedes en god stund etter at bruddet er dokumentert. Arbeidstilsynet kan kontakte politiet for bistand dersom arbeid som er stanset, fortsetter. Arbeidstilsynet har ikke hjemmel til å bortvise arbeiderne og fysisk avslutte arbeidet som pågår, til tross for overhengende fare for liv og helse.

Arbeidstilsynet treffer jevnlig arbeidstakere som ikke er innregistrert i Aa-registeret. Det tar tid før nyregistrerte arbeidstakere dukker opp i Aa-registeret, og det er ikke et pålitelig system for å verifisere at arbeidstakere er korrekt registrert. Dersom Arbeidstilsynet påtreffer uregistrerte arbeidstakere, er det usikkert om de nylig er registrert.

Det er behov for å utrede hvorvidt Arbeidstilsynet bør få hjemmel for innhenting av dokumentasjon fra tredjepart og hjemmel for å håndheve vedtak om stans. I tillegg bør man utrede hvorvidt det bør innføres et krav om registrering i register før arbeidstakerne igangsetter arbeid, og om Arbeidstilsynet kan stanse og sanksjonere arbeid med uregistrerte arbeidstakere. På bakgrunn av dette foreslås det derfor å gjennomgå og vurdere Arbeidstilsynets hjemler for tilsyn, informasjonstilgang og sanksjonsmuligheter etter arbeidsmiljøloven.

15. desember 2022

Kirsti Bergstø

Grete Wold

Ingrid Fiskaa

Andreas Sjalg Unneland

Marian Hussein

Inspektørstillinger

I tildelingsbrevet fra departementet kreves det mer synlighet og flere overtredelsesgebyrer. Det er en klar forventning om at synlighet er synonymt med flere tilsyn. I samfunnet forventes det at Arbeidstilsynet er den etaten som skal håndtere og ettergå alt fra usikkert arbeid i høyden til tung arbeidslivskriminalitet. Arbeidstilsynet har i dag 290 ansatte som har hatt fem tilsyn eller flere. Tilsynene må i tillegg ha en kvalitet som gjør at overtredelsesgebyrer kan skrives, med de beviskrav som foreligger for forvaltningsmessig reaksjon. Man fokuseres i tillegg på at antall anmeldelser skal økes, uten hverken å vektlegge at politiet ikke har kapasitet til å følge opp anmeldelsene, eller vurdere hvor ressurskrevende det er for Arbeidstilsynet å innhente tilstrekkelig dokumentasjon til å underbygge at lovbrudd er begått med de skyldkravene og beviskravene som foreligger i straffesaker. Gitt den samlede oppgaveporteføljen er Arbeidstilsynet betydelig underfinansiert til å kunne løse sitt pålagte samfunnsoppdrag etter arbeidsmiljøloven § 18-1.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

f o r s l a g :

1. Stortinget ber regjeringen starte arbeidet med en tillitsreform i Arbeidstilsynet, med mål om å avvikle unødvendig måling og kontroll og sikre økt medbestemmelse og medvirkning fra de ansatte.
2. Stortinget ber regjeringen gjennomgå og vurdere Arbeidstilsynets hjemler for tilsyn, informasjonstilgang og sanksjonsmuligheter etter arbeidsmiljøloven.
3. Stortinget ber regjeringen komme tilbake i forslag til statsbudsjett for 2024 med en opptrappingsplan for å øke antall inspektørstillinger i Arbeidstilsynet.